

РАСТАТ И ХУБАВЕЯТ НАШИТЕ ПРИРОДНИ ПАРКОВЕ

В навечерието на 2025 г. Природен парк „Врачански Балкан“ отбеляза своята 35-годишнина. След него – на 24 януари Природен парк „Странджа“ отпразнува 30 години от обявяването си, а на 5 февруари Природен парк „Шуменско плато“ навърши 45 години. Насладете се на празника на парковете, както го видяха хората и камерите, насладете се и на самите защитени територии, които пролет, лято, есен и зима все са красиви и човек, стъпил веднъж там, трудно ги забравя и го тегли да се връща – и към природата, и към хората, които работят за опазването ѝ.

35 години Природен парк „Врачански Балкан“ – история, традиции и съхранена природа

Природен парк „Врачански Балкан“ е кът от красивата ни природа, но и пример за успешно съчетаване на опазването на околната среда, развитието на туризма и ангажираността на местните общности.

Създаден е на 21 декември 1989 г. със заповед на Комитета по опазване на околната среда при Министерски съвет като Народен парк „Врачански Балкан“. През 2000 г., с влизането в сила на Закона за защитените територии, паркът е прекатегоризиран в „природен“. На 15 февруари 1996 г. със заповед на Комитета по горите е създадена Дирекцията на Природен парк „Врачански Балкан“. На 29 март същата година са назначени и първите служители. В момента екипът на Парка се състои от 12 служители.

Срещата ни с тях бе в началото на годината (сн. 1). А за работата и успехите им през тези повече от три десетилетия ни разказа директорът инж. Николай Ненчев, който ръководи администрацията на Парка от самото му създаване:

„Работим основно в 4 направления. Първото е „Изучаване и опазване на биологичното разнообразие“. За изминалите години натрупахме голям опит и имаме много реализирани проекти, а сред най-успешните е възстановяването на популацията на лешоядните птици, започнал преди двадесет

години, в резултат на който е възстановена и се разраства популацията на белоглавия лешояд. Всяка година над 70 – 80 птици трайно се задържат на територията на Парка и се излюпват между 12 и 15 малки. Много наши и европейски специалисти оценяват проекта като най-успешния от този тип в Югоизточна Европа, за което съдействат и големи неправителствени организации. Този проект продължава и в момента с възстановяване на брадатия лешояд, изчезнал през 60-те години, и укрепване на популацията на черния лешояд. В продължение на 7 години внесохме 30 птици от Испания, които трайно се задържаха на територията и от 2 години имаме две двойки, които вече втора година отглеждат малки.

Друг проект, по който работим вече 15 години, е възстановяването на популацията на планинския кеклик (сн. 2). Ние сме единствените в Европа, които могат да произвеждат, доотглеждат и разселват птици от вида, като сме затворили целия цикъл. Ежегодно разселваме от 50 до 200 птици на нашата територия. Участвахме в разработването на план за действие за вида, в който се предвижда базата за производство на птици в ПП „Врачански Балкан“ да стане основа за развитие на ферменото му производство. Планинският кеклик е балкански ендемит. Науката твърди, че не може да бъде размножаван във фермени условия, но ние успяхме, като имитирахме условията на свобода.

По второто направление – „Изграждане и поддържане на парковата инфраструктура“, благодарение на участието

Богатствата на Природен парк „Врачански Балкан“

Паркът е втори по големина в България с територия 28 803.9 ха, като включва Врачанската планина и масива на Лакатнишките скали. В границите му се намират резерват „Врачански карст“ и няколко природни забележителности и защитени местности.

Врачанският Балкан е сред основните карстови райони в страната, покрит с пластове варовик и доломит, което е причината за образуването на над 600 пещери и пропасти.

Най-посещаваният туристически обект е Леденика, която е сред първите благоустроени пещери в страната. В границите на Парка попадат величествените скални отвеси на прохода Вратцата, най-високият непостоянен водопад в България и на Балканите – Скакля (141 м), водопадът Боров камък, както и множество разнообразни геоморфоложки образувания.

60 % от територията на Парка е покрита с гори. В границите му се срещат над 1000 вида висши растения. Уникални са люспестото изтравниче и келереровият центрантус.

Фауната е представена от 1507 вида животни (276 вида гръбначни и 1231 вида безгръбначни). Прилепите са представе-

ни с почти всички видове, обитаващи страната. Врачанският Балкан е важно място за гнездене на 120 вида птици, между които черен щъркел, белоопашат мишелов, скален орел, сокол скитник, пъстър скален дрозд, зелен кълвач. Над 170 вида са от Европейско природозащитно значение, а 157 вида са защитени от Закона за биологичното разнообразие. Тук се срещат пеперудите червен и голям аполон, дневно пауново око, голям полумесец. В пещерата Темната дупка се заражда биоспелеологията в България, тя е и най-богатата на безгръбначна фауна пещерна система в България. Пещерата се обитава и от 11 вида прилепи.

ни в редица европейски проекти, подобрихме техническата и туристическата инфраструктура в планината. Като успешни примери могат да се посочат ремонтът на училището в с. Очиндол и превръщането му в Младежки еко лагер, построяването на нов посетителски център в с. Лютиброд, на административна сграда за управлението на Парка, изграждането на заслони и тематични пътеки. Преди 10 години бе изградена и най-модерната в България интегрирана система за ранно оповестяване на пожари с 3 противопожарни кули, оборудвани с термокамери.

Системата е в състояние да открие в рамките на 2.5 минути пожар с големина 1 кв.м на разстояние 12 километра. В резултат на това през последните 5 години нямаме щети от горски пожари. В 4 от селата, където най-много възникват пожари, създадохме доброволчески местни отряди начело с кмета, така че, когато получим сигнал от системата, те са първите, които реагират, за да не се разрасне пожарът и да стигне до гората.

Успешно работим и с местните общности, като търсим „агентите на промяната“ – едно инициативно ядро от активни хора. Подкрепяме също така местни традиционни инициативи като празници и фестивали“ – сподели директорът инж. Ненчев.

За третото направление – „Работа с деца и образователни програми“, ни разказа ст. експертът по връзки с обществеността и образователни програми Оля Генова (сн. 3):

„Една от мисиите ни е да вдъхновим младото поколение да цени и опазва природата. В Природозащитен център „Натура“ и Младежки еко лагер – с. Очиндол, се провеждат образователни инициативи за деца – екоуроци, изложби, конкурси, творчески работилници и зелени училища. Провеждаме много занимания по горска педагогика, като работим много добре и със Северозападното държавно предприятие. Всяка година организираме „Нощта на прилепите“, „Горско състезание“, „Лесовъд за един ден“ и летни планински преходи, към които

има голям интерес. Правим организирани посещения и беседи в Парка за детски градини и училища. Миналата година акцент беше превенцията от пожари, заради което разработихме няколко нови игри, които представихме на Международната конференция по горска педагогика“ – обясни Оля Генова.

В четвъртото направление „Създаване на условия за развитие на устойчив туризъм“ се вписва интересен проект за дигитализация на Парка, по който си сътрудничат с румънския Природен парк „Железни врата“ – разказва Оля Генова. Парковата територия е заснета и са изработени 3D карта на парка и модели на отделни природни и културни забележителности, както и интерпретативни макети, които могат да се видят в Природозащитен център „Натура“ (сн. 4). Така посредством точна дигитализация се съхранява пълна информация за културно-историческото наследство и се провокира интересът на туристите да посетят обектите на живо.

А какво предстои в близко бъдеще?

„Най-важната ни задача от стратегическа гледна точка е актуализацията на Плана за управление, която ще ни даде най-добрите инструменти активно да управляваме Парка във всички процеси – отговори инж. Ненчев. – От гледна точка на административно-териториално разположение се намираме на територията на 4 горски стопанства, 3 области, 3 РИОСВ, 2 РДГ, 5 общини, което създава доста сложна комуникация между отделните институции, но работим добре съвместно“ – допълни директорът на ДПП „Врачански Балкан“.

Екип на списание „Гора“
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ,
архив на ДПП „Врачански Балкан“